

9.
B. c. D.

DISSERTATIONEM PHILOSOPHICAM,
De

HARMONIA
PRÆSCIENTIÆ DIVI-
NÆ CUM CONTINGEN-
TIA RERUM,

sub MODERAMINE

VIRI ADMODUM REVERENDI

DN. M. JOH. *Wunsters*/

Philos. Pract. & Hist. Profess. Regii,
ac Pastoris in *Lundo*/

PRO LAUREA MAGISTERII
& Privilegiis reportandis,

Publicæ disquisitioni offert

MATTHIAS LIMNANDER,
Helsing. Nylandus.

Ad d. 8 Dec: Anno 1706 in Aud. Max.

ABOÆ, Impr. apud Jo. WALL.

Illustris Stemmatis Amplitudine
Generosissimis atque opti-
maz Speci

ADOLESCENTULIS,

DN. JOHANNI
CRÉDÉZ/

DN. SVANTE
CRÉDÉZ/

LIBERIS BARONIBUS ac DOMINIS
De Sippula/ Abborfors/ & Pätä-
järsvi/

SALUTEM ET PROSPERA QUÆVIS!

ILLUSTRISSIMI DOMINI!

Præsummen imprudentiæ fortè involvit, quod nomina Vestra, **GENEROSISSIMI BARONES**, informi huic ac rudi opellæ Academicæ præfigere ausim; siquidem natura Vos altioribus destinavit, quam ut levissimum harum pagellarum aspectu capiamini; Verum tamen, cum mos penes literarum cultores non nuper obtinuerit, ut **PATRONOS**, queis fœtus ingenii sui sacrent, quærant; etiam memet veniam facilè mansuram, quod **VOBIS, ILLUSTRISSIMI BARONES**, hanc rudi ac jejunâ minervâ elaboratam dissertationem offerre sustinuerim, firmiter confido; præsertim cum non sim nescius, Vos, non exiguo literarum studio quoque teneri. Excipite igitur **GENEROSISSIMI BARONES**, serenâ fronte tenues
holce

hocce manipulos, metimini hoc officium non muneris pretio, quod vile, sed submissâ voluntate, quâ in Vos nulli secundus ero. Interea velit summum Numen Vos incolumes in longam annorû seriem conservare, & virtutibus generosâ mente dignis, in ingens ILLUSTRISSIMORUM PARENTUM solamen, in coruscum INCLUTÆ FAMILIÆ splendorem & in VESTRUM IPSORUM decus insigne ex alto beare, sic vover

VESTRÆ GENEROSITATIS

Humilimus cliens

Matt. Limnander.

Θεῶν Συμπερυγῶν!

§. I.

U^t perperam nimis, ob difficultatem capiendi, quâ cum certitudine ac intalibilitate divinæ præscientia consistere queat contingentia rerum, in asserendâ hâc, illam inficiatur Tullius, cum lib: de natura Deorum scribit: *Nil est tam contrarium rationi & constantia, quam fortuna: ut mihi ne in Deum quidem cadere videatur, ut sciat, quid casu & fortuito futurum sit, si enim scit, certè illud eveniet: sin certe eveniet, nulla fortuna est: est autem fortuna; rerum igitur fortuitarum nulla est præsentio.* Ita ad defendendam præscientiam Divinam, rerum contingentiam negant

A

alii,

alii, & ab illa his quandam necessitatem adferri crassè, insullè & erroneè adstruunt. Quod cum maximè intendunt Calviniani, quò, etiam hâc ipsorum hypothesei superstructâ, suum, de absoluto reprobationis decreto, horribile dogma redderent ratum. Sed quæ absurda parit hæc falsissima hypothesis, vident omnes, qui non *cerebrum in calcaneo* & *peponem in corde gerunt*. Periclitaretur enim sic libertas humana, DEUS præscientiâ suâ imposeret necessitatem peccandi creaturis rationalibus, quam declinare illæ haud valerent. Undè jam nec laudandus quisquam propter bona, quæ egerit, nec propter mala arguendus esset; cum ita quilibet egisset, quomodo ad agendum â divina præscientia impulsus esset: ac consequenter, nemo præmio, nemo etiam pœnâ foret dignus; cum qui benè egisset, non ex virtutis amore, nec qui malè, ex animi improbitate; sed uterque, ex occulto & inevitabili divinæ præscientiæ influxu egis-

egisset: atque ita caderet profectò honestorum & turpium, virtutisque & vitii discrimen; omnisque adeò morum doctrina nulla, ac planè nequicquam foret: Denique, nec vitæ humanæ ratio amplius constare posset, quoniam ita quisque animo recolens istam præscientiæ divinæ vim, haud dubiè labori se esset subducturus, cui alioqui ratione officii incumberet, ratus se nec mutare posse, quod à DEO esset præscitum, nec efficere omninò, quod prævisum haud esset, & quæ sunt id genus alia absurda. Consequitur ergò assertum sanioris Philosophiæ Doctorum firmo stare talo, qui negant præscientiam divinam inferre rebus absolutam necessitatem, verum contingentiam rerum quam maximè posse consistere cum infallibili veritate præscientiæ divinæ. Ad quorum ductum egomet hoc mihi Thema ex consensu Ampliff: Ord. Philos. suscepi pertractandum, ratus apprimè dignum, cui operarer. Si interim B. L. singula

heic minus accuratè sunt enodata, id temporis angustiaè velis imputatum.

§. II.

Quod, scilicet, nec libertas humana, rerumque ex eadem profectarum contingentia oblit præscientiaè divinæ, aut sit in causa, ut vel DEUS non præcognoscat futura contingentia, vel saltem non certò ac infallibiliter; nec divina præscientia tollat libertatem humanam, rerumque contingentiam, aut quoquam modo faciat, quo minus homo eadem præsuppositâ, liber amplius sit in agendo, resque ab ipso peractæ sint contingentes; neque altera alteri ulla ratione repugnet aut contradicat, quin amicè invicem quasi conspirent, & concordent; hoc ipsum evincit veritas utriusq̃, nimirum præscientiaè Divinæ & libertatis humanæ, rerumque ab eadem profectarum contingentiaè. Nam si humana libertas datur, & rerum ab eadem profectarum contingentia, & Divina istarum

rum præscientia, ultro sane consequitur, dari quoque mutuam inter præscientiam Divinam & libertatem humanam, rerumque contingentiam, concordiam, consensionem & harmoniam. Jam utiq; datur in homine libertas aliqua, per quam is agere quidlibet pro lubitu possit, & ab agendo, si velit, etiam abstinere. Primum enim ipsa mens atque ratio humana, ejusdemque vis intellectrix tam latè patens id haud obscure infert atque arguit: tanta siquidem vis atque facultas intelligendi in homine reperitur, ut is per eandem innumera planè, tum congrua sibi atque bona, tum discongrua atque mala seu noxia prospiciat; & in bonis, quidnam eorum alteri vel cæteris præstet, vel plus commodi atque utilitatis habeat, & per quænam media unumquodque horum obtineri possit, exactè penetrat. Nemo autem non animadvertit, planè non homini tantam à natura tributam fore intelligendi vim, nisi ipse simul & vo-

luntate sibi à natura concessâ polleret; quâ appetere bona & averfari mala, & libertate, qua bonum unum præ altero eligere ac prosequi, perque media adhibita sibi comparare valeret. Libertatis nostræ testis certissimus & assertor omni exceptione major est etiam nostra conscientia & sensus internus, quo, videlicet, unusquisque conscius sibi est, certòque in se deprehendit ac experitur in suâ potestate esse, cogitatione ad hanc vel illam rem converti, eamque apprehensam appetere, aut non appetere, stare item vel sedere, deambulare potius in hanc quam in illam partem, loqui & tacere, loqui hoc vel illo idioma te, uti manibus ad hoc vel illud negotium expediendum, & sic porrò. Quæ profectò res tam in aprico est, ut à nemine negari, aut in dubium vocari possit, ne ab eo quidem, qui verbis id facere præ summa dementia conetur; qui veritatem ipso facto & interna animi convictione fatebitur; ubi de quorundam

dam consilio tamdiu cruciatibus à nobis afficiatur, donec confiteatur, non minus in nostra potestate esse à cruciatu cessare, quam cruciatum porro inferre.

§. III.

ET stante asserto, hominem liberè nihil agere, sed omne quod agit ex necessitate, multa indè consequentur absurda. Certè frustra tum erit omnis consultatio, quæ à nobis de quacunque re sulcipitur, utpote in eum finem à nobis instituta, ut ex iis, quæ facere æquè ac omittere poteramus, id peragendum eligatur, quod facere præ reliquis, pro occurrente circumstantia conveniebat; illo contra omisso, quod parum videbatur consultum, id quod verò fieri haud posse citra insitam vim, & agendi & actionem intermittendi, nec non agendi hoc vel illud, per se satis est evidens. Nullus item erit iste, à primordiis rerum indè usque receptus, omni-

mniūmq; sapientum quin & cæterorum
 hominum, mente saltem non captorum
 calculo approbatus inter homines regen-
 di modus, qui per consilia ac præcepta,
 per leges atque statuta, per admonitio-
 nes ac dehortationes, per collaudationes
 ac reprehensiones, per constitutiones
 præmiorum ac pœnarū fieri consuevit.
 Quippe, cum nec præscribi ulla ratio-
 ne cuiquam ad agendum possit, quod
 agere non sit in ipsius potestate; nec in-
 terdici, ad quod agendum ipse necessi-
 tate feratur. Quibus absurdis, & istud
 multò iis tetrius meritò potest adjicii,
 scilicet, fore, ut si, cum peccat homo, aut
 quidvis aliud agit, necessitate id faciat,
 hanc ipsam, uti necessitatem agendi cæ-
 tera, sic speciatim peccandi, non nisi à
 DEO originitus sibi tributam habeat;
 itaque DEUS & causa omnis peccati,
 quod ab homine unquam committitur,
 & istius vindex plane injustus existat;
 & quæ hujus generis alia sunt indi-
 gna, & rebus humanis pernitiōsa.
 vid,

vid. Clariss. Scheibl. Metaph. cap. 18.
marg. 23.

§. IV.

Ostenſâ ſic veritate libertatis huma-
næ, relinquitur porro, dari res
quasdam contingentes, ſeu aliquam
rerum contingentiam, quod ſi enim ho-
mo liberè aliquid agit, hoc eſt ita, ut
in poteſtate ipſius ſit, etiam id non a-
gere, quod quidem actu agit, locoque
illius aut nihil, aut aliquid aliud agere;
Conſequens ſanè eſt, ut quæ ita ab ipſo
peraguntur, (ſive id fiat intra ſive extra
hominem, ſive per instrumentum ab
ipſo diverſum, ſive abſque eodem, ſive
per interventum cauſæ in agendo ne-
ceſſariæ, ſive minus) contingentia ſunt.
Nomine enim *contingentiæ* intelligitur ta-
lis exiſtendi ratio, quâ res ita eſt, ut
per libertatem hominis, à quo profici-
ſcitur, poſſit planè non eſſe; ſeu quâ ita
exiſtit, ut per poteſtatem potuerit et-
iam prorsus non fieri, atque adeò nec

existere: sicut è contrario nomine *ne-*
cessitatis venit istiusmodi ratio existen-
 di, quâ res ita est, ut per rationem
 causæ, à quâ proficiscitur, (puta, vel
 per naturam ad agendum determinatæ,
 vel aliunde per occultam quandam vim
 ad agendum quasi coactæ aut necessi-
 tatae) non potest planè non esse. Verum
 hic notandum, non de cujusvis gene-
 ris necessitate hic esse sermonem, sed
 de *necessitate absoluta seu consequentis*, uti
 appellant, item ineluctabili ac inevita-
 bili, quâ nempe aliquid per dictam cau-
 sâ rationem, non potest non esse. Nam
 alias facilè conceditur, per & propter
 præscientiam divinam necessariò fieri
 aliquando res præscitas, *necessitate* scili-
 cet *hypothetica ac consequentia*, uti vocant,
 quâ nempe eæ, posito, quod præscitæ
 sint, intuitu divinæ præscientiæ, quæ
 falli non potest, non possunt non esse;
 ita ut verum sit dicere in sensu compo-
 sito: Quod à DEO præscitum, quâ
 præscitum, necessariò est futurum, si-
 qui-

quidem ista certitudo existendi ac infallibilitas, istaque hypothetica necessitas propriè loquendo, nihil aliud, quam veram rei existentiam aliquando futuram importat; minimè quidem ea ipsam rei contingentiam tollit, quin consistere cum ea quam maximè potest. Cont: Inst: Pract. Celeber. Wanochii, pag. 516.

§. V.

Enucleatâ sic breviter existentiam contingentium, divina eorundem præscientia nobis jam incumbit demonstranda. Utut scientia DEI secundum se sit unica & simplicissima, cum sit ipsa essentia divina; ratione tamen objectorum, quæ rationem possibilitatis seu factibilitatis habent, dirimitur ea in *naturalem, liberam, atque mediam*. Vocant nempè *scientiam naturalem*, quâ DEUS merè possibilìa, ante omne liberæ voluntatis decretum, ab æterno cognovit; Et dicitur naturalis: non quod per naturam DEO conveniat, aut quodâ parte

rei est ipsa essentia divina, ita enim & cæteræ sibi non minus hanc vendicarent appellationem, sed quia omnem liberum voluntatis actum antecedit, & per eam DEUS necessario & naturaliter cognoscit res omnes possibiles. *Scientiam liberam* appellant, quâ post decretum suæ voluntatis determinatè cognovit omnes res futuras. Et dicitur libera, eò quod, quæ DEUS ceu futura per eam prævidet, potuisset etiam pro libertate sua non prævidere; quoniam si ea nolisset, etiam nunquam fuissent futura. *Mediam* iterum dicunt, quâ DEUS conditionatè futura intelligit, & appellatur hæc *media*, sive per *negationem* sive per *participationem*: per *negationem* quidem, quod nec naturalis omninò sit nec libera; non naturalis, quia non merè possibilium est, sed quadantenus futurorum; nec libera, quia non eorum est. quæ actu aliquando futura erunt, sed illorum potius, quæ in statu merè possibilitatis manent, nec unquam inde sunt

sunt emerfura: per *participationem* verò, quod & cum naturali, & cum libera quodammodo conveniat; cum *naturali*, quatenus & ipsa eorum est, quæ revera in statu possibilitatis manent, nec unquam inde emergunt; cum *libera* autem, quatenus & illorum tamen est, quæ quædamtenus futura sunt. Atque adeò *naturali scientia* DEUS intelligit, quæcunque DEUS producere quidem potest, nunquam tamen efficit, ut E: g. alterum pluresque mundos à se producibiles. *Libera* verò *scientia* jam ab æterno prævidit, quicquid unquam in mundo actu evenit aut existit, sive ex necessitate aliquâ, sive ex arbitrio agentis. *Media* autem *scientiâ* id præcognoscit, quod actu quidem futurum non est, fuisset tamen omnino futurum, si hoc aut illud esset. E. g. Quid hic vel ille jam mortuus fuisset acturus, si ipsi superesse longius contigisset; quid acturus quisque nostrum fuisset, si alii vitæ generi se dedisset, quam in quo est constitu-

tus; quid respondi ab altero essem laturus, si eundem alloquerer, quod quidem intermitto. E quibus duæ posteriores nomine præscientiæ ac prævisionis alias speciatim veniunt. Vid. Inst. Pract. Celeb: Wanochii pag. 518. & Cla. Mejeri Pneumat. part. special. Cap. 6. problem. 4°

§. VI.

Prælibatâ sic varia scientiæ divinæ distinctione ratione objecti, quod habet rationem possibilitatis, disquirendum ulterius, num futura contingentia cadant sub scientiam divinam, quod negant Calviniani. Imo omniscius est DEUS: ita ut non tantum cognoscat præsentia, præterita & futura necessaria, sed & ea quæ sunt contingentia, possibile futura futuritione, (sit venia verbo) tam hypotheticâ, quam absolutâ. De præsentibus, quin DEUS ea cognoscat, est extra omnem dubitationis aleam. De præteritis quoque idem luculentissimè patet;

ret, ex absoluta DEI immutabilitate; utpote quæ nequaquam in ipso admittit oblivionem eorum, quæ cum præsentia olim essent, necessariò eidem erant cognita. Nec obstat, quod DEUS quædam oblivisci dicatur, id enim non *af- fective*, sed *effectivè*, est intelligendum. Nec etiam de futuris necessariis ulla poterit esse dubitatio, quippe DEUS mundum hunc creando, ita ordinavit naturam universam, ut quodlibet in ea agens, ad commodum alterius, & omnia conjunctim ad communem totius universi salutem, constanter agerent. Id quod DEUS certè non potuisset facere, nisi cum præcognitione eorum, quæ quæque agentia creata erant actura. Quod denique attinet ad futura contingentia, etiam ea præcognosci à DEO, arguit infinita divini intellectus perfectio, quo gaudet per infinitatem suæ essentiæ. Neque DEUS posset ritè fungi mundi hujus regimine, nisi quod futurum in contingentibus esset, exactè habe.

haberet perspectum; quoniam certè præcipua hujus regiminis pars in eo absolvitur, ut quæque agentia, ac libera præsertim ad finem aliquem communem salutaremque dirigat. Nec obstat decantatum illud Aristotelis effatum: *Contingentium non est determinata veritas*, potest enim id commodissimè explicari citra præjudicium sententiæ sanioris. Nam futura contingentia comparantur aut ad intellectum divinum, aut ad intellectum hominum, aut ad suas causas. Non est eorum determinata veritas respectu intellectus humani, cum is *disjunctivè* ejusmodi propositiones concipiat. Nec in comparatione ad suas causas, quæ ut contingenter agunt, ita possent agere vel non agere. At si compares illa cum intellectu divino, latitudine sua quodvis scibile comprehendente, & perspicaciâ sua interna, etiam ea, quæ minimæ sunt entitatis penetrante, non potest non respectu illius contingentium quoque determinata esse veritas.

ritas: Vid. Colleg. Theol. Excell. Joh.
Ad. Osiand. part. 1. p. 291. & Inst. Pract.
Celeb. Wannochii pag. 521.

§. VII.

Nec tamen fundatur certitudo præ-
scientiæ futurorum contingentium
in coexistentia creaturarum reali cum
essentia divina, ut volunt quidam ex
Pontificiis, qui sequuntur Thomam;
Nam sicut futura non coexistunt DEO,
quâ esse suum reale, evidens sanè est,
nec prævideri illa ex istiusmodi sui rea-
li in æternitate præsentia; si enim cun-
cta DEO in æternitate essent *realiter* præ-
sentia, tum simul essent & non essent;
essent enim, quia in æternitate jam ab
æterno essent præsentia; non essent au-
tem, quia tanquam futura demum ali-
quando essent nactura suum esse, per sui
productionem. Minimè tamen nega-
tur, futurum, quod à DEO cognoscitur,
esse ipsi præsens, *presentialitate idealis seu*
objectivâ, uti vocant, siquidem tam clarè

ac evidenter à DEO prospicitur; ac si actu eidem jam adesset productum, quin imò incomparabiliter certius & exactius, quam cerni alias ab hominibus solet, quæ in ipsorum conspectu coram sunt constituta. Neque fundatur præscientia divina & certitudo futurorum in prævio decreto divino absoluto, ex mente Calvinianorum, qui putant DEUM ideò præscire res futuras, quia antecedenter ad scientiam ex voluntatis libertate decreverit illas esse futuras. Si enim præcognosceret DEUS futura in decreto suæ voluntatis, tum etiam præcognosceret malum morale, ex absoluto decreto suæ voluntatis, adeoque sic esset quoque causa mali moralis, quod impium est & blasphemum. Imò intellectio divina eâ ratione non esset expers discursus, quoniam ita decretum ipsi foret *principium illativum & cognoscendi* futura, quod scilicet DEUS ea intelligeret futura, quæ se aliquando decrevisse, intra se sentiret. Sed fundamentum

tum præscientiæ divinæ, quâ præscit futura contingentia, est infinita divini intellectus perspicacia. Nec necesse est, ut causa proxima transitionis possibilem in conditionem futurorum sit æterna, sufficit prænotationem illius causæ esse æternam, quâ, quod possibile est, præsciat DEUS certo esse futurum, vel non futurum, positus vel non positus hypothesebus. Vid. Subtil. Joh. Osiandr. loc. cit. pag. 294.

§. VIII.

Præmissâ sic, quâ potuit brevitate, evolutione existentia libertatis humanæ, & inde profluentis contingentia rerum; item exposita veritate præscientia divinæ infallibili, circa futura contingentia; jam erit nobis disquirendum, de mutua earundem concordia, quæ etiam nervus est hujusce dissertatiunculæ, & scopus nostri instituti. Adeoque pro ostendenda tali, inter præscientiam divinam & res contingentes convenientia, argu-

mentamur primò â negatione causæ necessitatem agendi inferentis, vel etiam â negatione causæ obstaculum præscientiæ divinæ ponentis. Etenim, si non concordaret divina præscientia cum libertate humanâ ac contingentia rerum, oporteret aut præscientiam divinam homini inferre indeclinabilem agendi necessitatem, & rebus ab ipso profectis absolutam imponere existendi necessitatem; aut ipsam libertatem humanam rerumque contingentiam obstare, quò minus DEUS ipsas res contingentes futuras certo prospiceret. Nec enim dici profectò potest, in quonam consisteret alias ista præscientiæ divinæ cum libertate humana rerumque contingentia discordia, nisi quod vel divina præscientia assera inferret hominibus indeclinabilem agendi necessitatem, ipsasque illas res, quas ab hominibus productas alioqui dicimus contingentes, faceret necessarias; vel libertas humana rerumque contingentia obesset, quò minus DEUS ipsas
 res

res contingentes prævideret. Atque si jam præscientia divina inferret homini absolutam ac indeclinabilem quandam agendi necessitatem, quâ scilicet homo non posset omnino non agere, quod agit, nec eo tempore, quo quid agit, aliud agere, tum hoc ipsum faceret, ut esset atque maneret nihilominus in homine aliqua libertas agendi; vel ut nulla inesset, at verò repugnat, dari in homine aliquam agendi libertatem, & tamen eundem aliquâ indeclinabili necessitate agere, quod agit; quippe cum ita & posset non agere, quod agit, pro suâ libertate, & non posset non agere, quod agit, per indeclinabilem illam agendi necessitatem, id quod contradictorium. Neque verò facit præscientia divina, ut nulla homini insit libertas: quia ea est actus DEI immanens, minimeque transiens, & respectu objecti ad quod terminatur, mera denominatio extrinseca, quæ proinde extra suum subiectum nullam exercet efficaciam, ut

vel tollat vel destruat quidquam, quod insit, vel quò minus insit efficiat; tum & præcipuè, quia alioqui faceret quoque ut nec DEO libertas inesset; cum non minus ille, quid ipse fuerit facturus, quam quid homines, prævideat ac cognoscat, idque eodem prorsus intuitu ac cognoscendi actu. Ne urgeam, quod sic quoque humana scientia hanc vim haberet, & rebus præcitis quoque imponeret necessitatem; Id quod quidem nemo dixerit: nec enim, cum, Exempli gratia, Astrologus Eclipsin futuram prævidet, eidem exinde aliqua necessitas accidit: Nec cum Medicus mortem ægrotantis ex minimè obscuris indicis providet ac prædicat, propterea moriendi necessitatem ipsi imponit, atque ita porrò juxta aliarum rerum præcitarum seriem.

6. IX.

Porro, concessò hoc, quod nimirum præscientia DEI inferat necessitatem rebus, tum sanè præscientia divina foret

zet causa earum, si non proxima, certè
 tamen remota, proximam ad agendum
 agens aut necessitans. At præscien-
 tiam DEI non esse causam rerum, con-
 stat facilè vel ex scientiæ natura, utpote
 quæ tanquam actus immanens, intra
 ipsum DEUM terminatur, imò suum
 objectum, circa quod versatur, suppo-
 nit, & non potest ferri in res futuras
 contingentes, ipsasque prævidendo at-
 tingere, nisi illæ essent futuræ. Quem-
 admodum quævis alia scientia; suum
 objectum semper præsupponit. Quin
 imò si præscientia divina esset causa re-
 rum futurarum ceu præcitarum, sic
 etiam omnium malorum & facinorum,
 quæ in mundo unquam eveniunt, atque
 olim fuerunt futura, causa effectrix fue-
 rit dicenda, quod sine summa blasphe-
 mia in sanctissimum DEUM dici non
 potest. Taceo, quod præscientia divi-
 na rerumque futurarum prænotio, jam
 ab æterno in DEO extiterit; quod si igi-
 tur causa rerum futurarum esset, eaque
 neces-

necessaria quidem, à quâ non possunt non
 res præscitæ produci, oporteret sanè i-
 plas res futuras jam ab æterno à divina
 præscientia extritisse productas, adeoque
 nec fuisse unquam futuras, & conse-
 quenter nec præscitas: quæ quidem o-
 mnia contra ipsam veritatem, & in sese
 etiam sunt repugnantia. Sed in hoc di-
 scursu innuimus *causam essendi seu produ-
 ctivam*, à qua aliquid habet suum esse, &
 producitur; minimè verò intelligimus
 heic *causam illativam seu cognoscendi*, ex qua
 aliquid cognoscitur vel infertur. facile
 enim concedimus præscientiam divinam
 esse *causam cognoscendi seu illativam* rerum
 præscitarum, qua nempe in DEO posi-
 ta, necesse est quoque res futuras extra
 DEUM poni. Cont. Excell: Joh. Ad. Ofi.
 Colleg. Theol. part. 3. p. 32. & Inst. Pract.
 Celeb. Wan. pag. 524.

§. X.

Etiam nihil à parte libertatis huma-
 næ & contingentia rerum esse ob-
 staculi, quò minus possint consistere

CUM

cum præscientia divina, vel à DEO præ-
 videri, arguit intellectus divini summa
 & infinita perfectio, vi cuius DEUS non
 solum hominem futurum, ipsumque li-
 beram voluntatem agendi habiturum,
 citra omnem hæitationem prospicit, sed
 & contingentiam à libertate humana
 profectam, extra omnem obscuritatem
 præcognoscit, prævilurus etiam non
 minus, si humana voluntas in partem
 oppositam actumque alium se esset de-
 terminatura. Nec obstat, futura con-
 tingentia non præsciri à DEO, ideó quod
 antequam fiant, non habent in causis
 suis determinationem ad esse, vel ad non
 esse, adeoque sic non posse ut determi-
 nate vera præsciri etiam à DEO; nam
 quod non est verum, non est scibile, &
 quod non est determinatè verum, etiam
 non potest sciri ut determinatè verum,
 id quod concessit Cicero libro de Di-
 vinitate. *Nam determinatio veritatis, in
 propositione de futuro contingente non est su-
 menda ex eo, quod causa, à quâ procediturus*

est talis effectus, sit jam determinata ad illum in sua virtute & facultate, ab eo tempore vel instante, ex quo verum est dicere, illum effectum esse futurum, sed ex eo solum, quod aliquando talis causa in actione sua determinanda sit ad liberum effectum: nam hoc solum enunciatur per illam propositionem, & non quod causa ex se, & ex sua virtute sit jam determinata ad talem effectum. Quapropter cum absoluta contingentia horum effectuum stare potest determinata veritas vel falsitas earum propositionum; in quibus illi futuri esse nunciantur, quia hac veritas determinata non repugnat contingentie, magis quam in propositione de presenti. Quia licet effectus possit fieri, & non fieri, ex quo habet, quod sit contingens, tamen de facto alterutrum accidet, & inde habet, quod sit futurum contingens determinate. Hinc vero ulterius fit, non omnino repugnare, ut hi effectus liberi antequam fiant, certo presciri possint, ea saltem scientia, que propter suam infinitatem omnem veritatem omneque objectum scibile comprehendit ac insuetur eo modo, quo est, adeoque sic turpera

errabit errorem Cicero, negans DEO præscientiam omnium contingentium futurorum. quemadmodum differit Excell. Svarezius disp. 19. Sect. II. m. 10. Tum, si futura contingentia non possent prævideri a DEO, certè destitueretur DEUS perfectione simpliciter tali, essetque in potestate passiva ad aliquid intelligendum, quod actu non intelligeret: quin & actu ipso mutaretur in sua scientia, qui, quæ nescivisset olim ceu futura adhuc, dum actu evenirent, ignorare amplius haud posset, atque adeò tali intellectione uteretur, quæ non ab æterno esset, sed in tempore demum cum re ipsa intellecta inciperet; quæque ut distincta realiter ab ejus essentia esset, sic realem cum ipsa compositionem faceret, ac denique nec DEUS majorem perfectionem haberet, quam homini nempe suo effectui contulisset.

§. II.

Præscientiam divinam ritè posse consistere cum libertate humana & re-

rum contingentia, etiam est argumen-
to: negatio mutuæ inter ipsas contradi-
ctionis. Nam si non concordaret divi-
na præscientia atque libertas humana,
rerumque ab eadem profectarum con-
tingentia, oporteret sanè has sibi con-
tradiceret. Nec enim dici potest (per
hactenus disputata) in quonam consistat
tandem ista discordia atque repugnantia
inter præscientiam divinam atque liber-
tatem humanam rerumque contingen-
tiam, nisi quod hæ sibi mutuo contra-
dicant: Sed nulla hic contradictio, vel
minimum ejus vestigium apparet, si-
ve ipsos terminos, rem propositam expri-
mentes, per se sumptos species, si-
ve rem terminis expressam. Qui-
zpe termini hic occurrentes: *Præscientia divina, libertas hu-
mana, & rerum contingentia*, singuli sanè
positivi sunt, nullusque eorum negati-
vus per particulam *Non* præfixam fa-
ctus, qualem constat alias esse oportere
alterutrum terminorum contradictorio-
rum; tantumque abest, ut contradicto-
rii

rii sint, ut ne quidem oppositi sint, sed tantum disparati. Et quod ipsam rem attinet: quænam erit contradictio? Si dicatur, & hominem esse in agendo liberum, & DEUM esse futurorum præscium; vel, & dari futura contingentia, & DEUM esse futurorum contingentium præscium. Non certè differunt hæc propositiones, ut affirmans & negans, sine quo tamen nulla est contradictio. Quin imo tantum abest, ut propositiones istæ sint contradictoriæ, ut ne quidem in oppositarum; sed potius subordinatarum consistant numero. Sed hic manum de tabula temporis angustia trahit. Sit itaque,

**MEDIATORI SEMPITERNA
LAUS!**

Cla-

Clarissime DN. CANDIDATE;
Præceptor honorande.

Animi tui sinceritatem, benevolentiamq; dilectissime Præceptor, jam quadriennium, & quod excurrit, mihi præstitam, omni cogitatione cum pertracto, aliam tibi gratiam non sum potis referre, quam ut gratulationem hanc, pro tenuitate ingenii mei, minus concinnè conscriptam, tibi ex animo apponere velim; gratulor ergo tibi lauream, quæ tibi in præmium studiorum, queis indefessus incumbebas, porrigitur. Cumquem eum non sit, tuos in studiis profectus eximios commendare, & encomiis celebrare, istud aliis relinquo: hoc unice tamen, ex intimis cordis recessibus voveo, DEUS tantos tamque felices successus tibi perpetuos esse, iisque ex alto benedicere velit, ut votis amicorum tuorum satisfacere utileque ecclesiæ organon evadere possis. Quod superest, Deum devotè orabo, ut te sanctissimo suo regat spiritu, omniq; benedictione cumulet, quò defunctus, quos Ecclesiæ ejus debes laboribus sacris, triumphanti Angelorum choro tandem associeris, ita exoptat qui te constanter ac indefessè amabit.

ERICUS H. GottMan

Borg. Nylå

Viro - Juveni

*Eruditionis gloriâ virtutumque decentiâ
conspicuo,*

DN. MATTHIÆ LIMNANDRO,

San: Philos. Candidato dignissimo,
Præceptori suo jugiter colendo sincereq;
amando, pro Laureâ Magisterii inge-
niosissimè differenti.

Miles ut intrepidus, dum castra cruenta
sequitur, omnes molestias laboresq; immò
et pericula, quæ ipsi sunt subeunda, nihili pen-
dit, dum modo victoriam reportet: sic quoque
tu, Præceptor amande, difficultates omnes cir-
ca artium liberalium scientias comparandas
superasti; quare jam tibi laudem, honoresque
queis immines reportant. O felix qui sic stu-
dia pertractat sua! Verum enimverò, cum
mibi antea gaudium ex hac re conceptum de-
clarare non licuerit; gratulor mihi, quod jam
tandem occasionem idem faciendi nactus sim,
quam mihi præbuit hæc tua, doctissima, de
Harmoniâ Præscientiæ DEI cum contin-
gentia rerum, dissertatio: quam si nunc ex
ma-

*manibus dimitterem, debiti mei immemor,
minus rectè facerem. Gratulor ergò ex ani-
mo tibi, Deumque ardentissimis & assiduis
compellabo precibus, dignetur tibi Char: Præce-
ptor suâ benedictione adesse, ut in posterum
eodem successu ac huc usque vitam possis tran-
sigure tuam, ut Regi & Patria diu servire queas.
Præterea nunc te ad laureas & honores quos
virtus & industria tua meruerunt, excipien-
dos, præpara. Hoc apposuit, qui te amore mi-
nime fucata perpetuò complectetur.*

Clarissimi Dn. Candidati,
& Char. Præceptoris

Observantissimus

CAROLUS P. SERLACHUIS
Borg. Nyl.

